

Θεματικό δελτίο

ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΤΟΥ ΚΟΙΝΟΥ ΣΤΙΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ

Από τις αρχές της δεκαετίας του 1990, και κατά μείζονα λόγο κατόπιν της συνάψεως, στις 25 Ιουνίου 1998¹, της συμβάσεως σχετικά με την πρόσβαση στις πληροφορίες, τη συμμετοχή του κοινού στη λήψη αποφάσεων και την πρόσβαση στη δικαιοσύνη για περιβαλλοντικά θέματα (καλούμενης Συμβάσεως του Άαρχους), η Ευρωπαϊκή Ένωση διαθέτει ένα σύνολο κανόνων οι οποίοι κατοχυρώνουν την αρχή του δικαιώματος προσβάσεως του κοινού στις περιβαλλοντικές πληροφορίες που κατέχουν τόσο οι αρμόδιες αρχές των κρατών μελών (οδηγία 90/313/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 7ης Ιουνίου 1990², οδηγία 2003/4/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 28ης Ιανουαρίου 2003³) όσο και τα ίδια τα θεσμικά όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης [κανονισμός (ΕΚ) 1367/2006 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 6ης Σεπτεμβρίου 2006⁴]. Η νομοθεσία αυτή ήρθε να προστεθεί στις σχετικές διατάξεις του κανονισμού (ΕΚ) 1049/2001 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 30ής Μαΐου 2001, για την πρόσβαση του κοινού στα έγγραφα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, του Συμβουλίου και της Επιτροπής⁵, καθώς και στις σχετικές με την πρόσβαση στις πληροφορίες διατάξεις της τομεακής νομοθεσίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε θέματα προστασίας του περιβάλλοντος. Έκτοτε, το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχει αναπτύξει πλούσια νομολογία στο πλαίσιο διαφόρων ενδίκων προσφυγών.

1 Η Σύμβαση του Άαρχους εκπονήθηκε από την Οικονομική Επιτροπή των Ηνωμένων Εθνών για την Ευρώπη (UNECE). Εγκρίθηκε από τα κράτη μέλη της στις 25 Ιουνίου 1998, επ' ευκαιρία της 4ης υπουργικής διασκέψεως που συνήλθε στο πλαίσιο της διαδικασίας «Ένα περιβάλλον για την Ευρώπη». Τέθηκε σε ισχύ στις 30 Οκτωβρίου 2001.

2 Οδηγία 90/313/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 7ης Ιουνίου 1990, σχετικά με την ελεύθερη πληροφόρηση για θέματα περιβάλλοντος (ΕΕ L 158 της 23.6.1990, σ. 56).

3 Οδηγία 2003/4/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 28ης Ιανουαρίου 2003, για την πρόσβαση του κοινού σε περιβαλλοντικές πληροφορίες και την κατάργηση της οδηγίας 90/313/ΕΟΚ του Συμβουλίου (ΕΕ L 41 της 14.2.2003, σ. 26).

4 Κανονισμός (ΕΚ) 1367/2006 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 6ης Σεπτεμβρίου 2006, για την εφαρμογή στα όργανα και τους οργανισμούς της Κοινότητας των διατάξεων της σύμβασης του Άαρχους σχετικά με την πρόσβαση στις πληροφορίες, τη συμμετοχή του κοινού στη λήψη αποφάσεων και την πρόσβαση στη δικαιοσύνη για περιβαλλοντικά θέματα (ΕΕ L 264 της 25.9.2006, σ. 13).

5 Κανονισμός (ΕΚ) 1049/2001 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 30ής Μαΐου 2001, για την πρόσβαση του κοινού στα έγγραφα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, του Συμβουλίου και της Επιτροπής (ΕΕ L 145 της 31.5.2001, σ. 43).

I. Η Σύμβαση του Άαρχους και το δίκαιο της Ένωσης

Απόφαση της 19ης Δεκεμβρίου 2013 (τμήμα μείζονος συνθέσεως), Fish Legal και Shirley (C-279/12, EU:C:2013:853)⁶

Η Fish Legal, η οποία είναι η νομική υπηρεσία της αγγλικής συνομοσπονδίας αλιέων (Angling Trust), έχει ως σκοπό την καταπολέμηση, με κάθε νόμιμο μέσο, της μόλυνσεως και των λοιπών βλαβών του υδάτινου περιβάλλοντος καθώς και την προάσπιση της ερασιτεχνικής αλιείας και των αλιέων. Η Fish Legal είχε ζητήσει από δύο επιχειρήσεις υδρεύσεως, τη United Utilities Water plc και τη Yorkshire Water Services Ltd, πληροφορίες σχετικά με τις απορρίψεις, τις επιχειρήσεις απορρυπάνσεως και την υπερχειλίση εκτάκτου ανάγκης. Από την πλευρά της, η E. Shirley είχε απευθυνθεί σε άλλη επιχείρηση υδρεύσεως, τη Southern Water Services Ltd, ζητώντας πληροφορίες σχετικά με τη χωρητικότητα του αποχετευτικού δικτύου στο πλαίσιο ενός χωροταξικού σχεδίου στο χωριό της, το οποίο βρίσκεται στην κομητεία του Kent.

Επειδή δεν έλαβαν τις ζητηθείσες πληροφορίες από τις ανωτέρω επιχειρήσεις εντός των προθεσμιών που προβλέπει ο Environmental Information Regulations 2004 (στο εξής: EIR 2004), νομοθέτημα το οποίο αποσκοπεί στη μεταφορά της οδηγίας 2003/4/EK στο αγγλικό δίκαιο, η Fish Legal και η E. Shirley υπέβαλαν καταγγελίες ενώπιον του Information Commissioner. Αυτός έκρινε ότι οι εμπλεκόμενες επιχειρήσεις υδρεύσεως δεν ήσαν δημόσιες αρχές κατά την έννοια του EIR 2004 και ότι δεν μπορούσε να αποφανθεί επί των καταγγελιών.

Αφού το First-tier Tribunal απέρριψε τις προσφυγές κατά των ανωτέρω αποφάσεων, το Upper Tribunal (Ηνωμένο Βασίλειο) υπέβαλε στο Δικαστήριο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως επί της ερμηνείας του άρθρου 2, σημείο 2, της οδηγίας 2003/4/EK, σχετικά με τον ορισμό της έννοιας «δημόσια αρχή» υπό το πρίσμα, ειδικότερα, των κατευθυντηρίων γραμμών για την εφαρμογή της Συμβάσεως του Άαρχους που δημοσιεύθηκαν από τη UNECE και, ιδίως, σχετικά με τα κριτήρια βάσει των οποίων εκτιμάται αν οντότητες όπως οι εμπλεκόμενες επιχειρήσεις υδρεύσεως, οι οποίες δεν αμφισβητείται ότι παρέχουν δημόσιες υπηρεσίες σχετικά με το περιβάλλον, τελούν υπό τον έλεγχο φορέα ή προσώπου περί του οποίου γίνεται λόγος στο άρθρο 2, σημείο 2, στοιχεία α' ή β', της οδηγίας 2003/4/EK, με συνέπεια να πρέπει να χαρακτηρίζονται ως «δημόσιες αρχές» κατά το άρθρο 2, σημείο 2, στοιχείο γ', της οδηγίας αυτής. Επίσης, το Upper Tribunal ζήτησε να πληροφορηθεί αν το άρθρο 2, σημείο 2, στοιχεία β' και γ', της οδηγίας 2003/4/EK έχει την έννοια ότι, αν ένα πρόσωπο εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της διατάξεως αυτής όσον αφορά ορισμένα από τα καθήκοντα, τις ευθύνες ή τις υπηρεσίες του, το πρόσωπο αυτό αποτελεί δημόσια αρχή μόνον όσον αφορά τις περιβαλλοντικές πληροφορίες που έχει στη διάθεσή του στο πλαίσιο των εν λόγω καθηκόντων, ευθυνών και υπηρεσιών.

Κατά το Δικαστήριο, για την ερμηνεία της οδηγίας 2003/4/EK, πρέπει να ληφθεί υπόψη το κείμενο και το αντικείμενο της Συμβάσεως του Άαρχους σχετικά με την πρόσβαση στις πληροφορίες, τη συμμετοχή του κοινού στη λήψη αποφάσεων και την πρόσβαση στη δικαιοσύνη για περιβαλλοντικά θέματα, την οποία η εν λόγω οδηγία επιδιώκει να θέσει σε εφαρμογή στο δίκαιο της Ένωσης.

⁶ Η απόφαση αυτή παρουσιάστηκε στην Ετήσια Έκθεση 2013, σ. 46.

Ειδικότερα, η Ευρωπαϊκή Ένωση, προσχωρώντας στη Σύμβαση του Άαρχους⁷, δεσμεύτηκε να διασφαλίσει, στο πεδίο εφαρμογής του δικαίου της Ένωσης, καταρχήν πρόσβαση σε περιβαλλοντικές πληροφορίες που κατέχονται από τις δημόσιες αρχές ή για λογαριασμό των δημοσίων αρχών.

Όπως επιβεβαιώνει η αιτιολογική σκέψη 5 της οδηγίας 2003/4/ΕΚ, εκδίδοντας την εν λόγω οδηγία, ο νομοθέτης της Ένωσης επιδίωκε να διασφαλίσει ότι οι διατάξεις του δικαίου της Ένωσης συμβαδίζουν προς τη Σύμβαση αυτή ενόψει της συνάψεώς της από την Κοινότητα, προβλέποντας γενικό καθεστώς, προκειμένου να διασφαλιστεί ότι κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο στην Ευρωπαϊκή Ένωση έχει δικαίωμα προσβάσεως σε περιβαλλοντικές πληροφορίες που κατέχονται από τις δημόσιες αρχές ή για λογαριασμό των δημοσίων αρχών χωρίς να υποχρεούται να επικαλεσθεί οιοδήποτε σχετικό συμφέρον (σκέψεις 35-37).

Μολονότι οι κατευθυντήριες γραμμές για την εφαρμογή της Συμβάσεως του Άαρχους μπορούν να θεωρηθούν επεξηγηματικό έγγραφο, το οποίο θα μπορούσε ενδεχομένως να ληφθεί υπόψη, μαζί με άλλα σχετικά στοιχεία, για την ερμηνεία της Συμβάσεως αυτής, οι αναλύσεις που περιέχει δεν έχουν καμία δεσμευτική δύναμη και δεν χαρακτηρίζονται από την κανονιστική ισχύ των διατάξεων της Συμβάσεως του Άαρχους (σκέψη 38).

(Επί της ερμηνείας της έννοιας της δημόσιας αρχής, βλ. στήλη III του παρόντος δελτίου, με τίτλο «Έννοια της “δημόσιας αρχής” που υποχρεούται να παρέχει πρόσβαση στις περιβαλλοντικές πληροφορίες»).

II. Έννοια της «πληροφορίας σχετικά με το περιβάλλον»

Απόφαση της 17ης Ιουνίου 1998, Mecklenburg (C-321/96, EU:C:1998:300)

Δυνάμει της οδηγίας 90/313/ΕΟΚ, ο W. Mecklenburg είχε ζητήσει από τον Δήμο του Pinneberg και από το Kreis Pinneberg – Der Landrat (στο εξής: Kreis Pinneberg) να του χορηγήσει αντίγραφο της απόψεως που διατύπωσε η αρμόδια για την προστασία του τοπίου διοικητική αρχή στο πλαίσιο της διαδικασίας εγκρίσεως των σχεδίων κατασκευής της «δυτικής παρακαμπτήριας». Το Kreis Pinneberg απέρριψε το αίτημά του με το αιτιολογικό ότι η άποψη που διατύπωσε η διοικητική αρχή δεν συνιστούσε «πληροφορία σχετικά με το περιβάλλον», κατά την έννοια του άρθρου 2, στοιχείο α΄, της οδηγίας 90/313/ΕΟΚ, η οποία μεταφέρθηκε στο γερμανικό δίκαιο με τον Umweltinformationsgesetz (UIG, νόμο σχετικά με την πληροφόρηση για θέματα περιβάλλοντος), που εκδόθηκε στις 8 Ιουλίου 1994.

Μετά την απόρριψη των προσφυγών που ασκήθηκαν αρχικώς ενώπιον του Kreis Pinneberg και στη συνέχεια ενώπιον του Schleswig-Holsteinisches Verwaltungsgericht, ο προσφεύγων άσκησε έφεση κατά των εν λόγω αποφάσεων ενώπιον του Schleswig-Holsteinisches Obergerwaltungsgericht (Γερμανία), το οποίο, μολονότι έκρινε ότι η διατυπωθείσα από τη διοικητική αρχή άποψη της οποίας ζητούνταν η γνωστοποίηση δύναται να συνιστά «διοικητικό μέτρο προστασίας του περιβάλλοντος», κατά την έννοια του άρθρου 2, στοιχείο α΄, της οδηγίας 90/313/ΕΟΚ, υπέβαλε στο Δικαστήριο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως σχετικά, μεταξύ άλλων, με το ζήτημα αν η άποψη που διατυπώνει μια κατώτερη διοικητική αρχή αρμόδια για την προστασία του τοπίου στο πλαίσιο της συμμετοχής φορέων εκπροσωπούμενων το δημόσιο συμφέρον σε διαδικασία εγκρίσεως σχεδίου εκτελέσεως ενός

7 Απόφαση 2005/370/ΕΚ του Συμβουλίου, της 17ης Φεβρουαρίου 2005, για σύναψη, εξ ονόματος της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, της σύμβασης για την πρόσβαση σε πληροφορίες, τη συμμετοχή του κοινού στη λήψη αποφάσεων και την πρόσβαση στη δικαιοσύνη σε θέματα περιβάλλοντος (ΕΕ L 124 της 17.5.2005, σ. 1).

έργου αποτελεί διοικητικό μέτρο σχετικό με την προστασία του περιβάλλοντος, κατά την έννοια του άρθρου 2, στοιχείο α', της οδηγίας 90/313/ΕΟΚ.

Κατά το Δικαστήριο, από το γράμμα της διατάξεως αυτής προκύπτει ότι πρόθεση του κοινοτικού νομοθέτη είναι να δώσει στην έννοια «πληροφορία σχετική με το περιβάλλον» ευρύ περιεχόμενο, περιλαμβάνον τόσο τα στοιχεία όσο και τις δραστηριότητες που αφορούν την κατάσταση των διαφόρων περιβαλλοντικών τομέων στους οποίους αναφέρεται η εν λόγω διάταξη, ενώ διευκρινίζεται ότι η έννοια των «διοικητικών μέτρων», τα οποία μνημονεύονται ως παράδειγμα, δεν συνιστά παρά επιμέρους εκδήλωση των «δραστηριοτήτων» ή των «μέτρων» στα οποία αναφέρεται η οδηγία.

Συνεπώς, προκειμένου μια διατυπωθείσα από τη διοικητική αρχή άποψη να αποτελέσει πληροφορία σχετική με το περιβάλλον κατά την ανωτέρω έννοια, αρκεί να αποτελεί πράξη δυνάμενη να επηρεάσει δυσμενώς ή να προστατεύσει την κατάσταση ενός εκ των περιβαλλοντικών τομέων στους οποίους αναφέρεται η οδηγία, όπερ συμβαίνει αν η άποψη που διατυπώνει μια διοικητική αρχή αρμόδια για την προστασία του τοπίου στο πλαίσιο της συμμετοχής της σε διαδικασία εγκρίσεως κατασκευαστικών σχεδίων μπορεί να επηρεάσει, όσον αφορά τα συμφέροντα προστασίας του περιβάλλοντος, την απόφαση εγκρίσεως των σχεδίων αυτών (σκέψεις 19-22, σημείο 1 του διατακτικού).

Απόφαση της 26ης Ιουνίου 2003, Επιτροπή κατά Γαλλίας (C-233/00, EU:C:2003:371)

Η Επιτροπή είχε ασκήσει προσφυγή βάσει του άρθρου 226 ΕΚ, με αίτημα να αναγνωρισθεί ότι η Γαλλική Δημοκρατία, παραλείποντας να μεταφέρει ορθώς τα άρθρα 2, στοιχείο α', και 3, παράγραφοι 2, 3 και 4, της οδηγίας 90/313/ΕΟΚ, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από την εν λόγω οδηγία καθώς και από το άρθρο 189, τρίτο εδάφιο, της Συνθήκης ΕΚ (νυν άρθρο 288, τρίτο εδάφιο, ΣΛΕΕ).

Από την πλευρά της, η Γαλλική Δημοκρατία εκτιμούσε ότι οι διατάξεις του νόμου αριθ. 78-753 της 17ης Ιουλίου 1978, περί μέσων βελτιώσεως των σχέσεων μεταξύ των δημόσιων διοικητικών υπηρεσιών και του κοινού και περί διαφόρων διατάξεων διοικητικής, κοινωνικής και οικονομικής φύσεως, καθώς και του διατάγματος αριθ. 88-465 της 28ης Απριλίου 1988, περί της διαδικασίας προσβάσεως στα διοικητικά έγγραφα, διασφάλιζαν τη μεταφορά της οδηγίας 90/313/ΕΟΚ στο γαλλικό δίκαιο. Η Γαλλική Δημοκρατία, μολονότι δεχόταν ότι έγγραφα τα οποία βρίσκονται στην κατοχή δημόσιας αρχής ενεργούσας ως ιδιώτης και τα οποία δεν συνδέονται με κανένα τρόπο προς τη δραστηριότητα δημόσιας υπηρεσίας δεν καλύπτονταν από τον νόμο αριθ. 78-753, αμφισβητούσε το ότι τα έγγραφα αυτά μπορούσαν να αποτελούν «πληροφορίες σχετικά με το περιβάλλον» κατά την έννοια της οδηγίας 90/313/ΕΟΚ.

Κατά το Δικαστήριο, λαμβανομένης υπόψη της διατυπώσεώς του και, ειδικότερα, της χρήσεως των όρων «κάθε στοιχείο», το πεδίο εφαρμογής του άρθρου 2, στοιχείο α', της οδηγίας 90/313/ΕΟΚ, και, συνεπώς, και εκείνο της οδηγίας, πρέπει να θεωρηθεί ότι είναι ευρύ. Επομένως, καλύπτει το σύνολο των στοιχείων τα οποία αφορούν είτε την κατάσταση του περιβάλλοντος είτε τις δραστηριότητες ή τα μέτρα που δύνανται να το επηρεάσουν δυσμενώς είτε ακόμη τις δραστηριότητες ή τα μέτρα που αποσκοπούν στην προστασία του περιβάλλοντος, χωρίς η απαρίθμηση, η οποία περιλαμβάνεται στην εν λόγω διάταξη, να παρέχει οποιαδήποτε ένδειξη δυνάμενη να περιορίσει το πεδίο εφαρμογής της διατάξεως, ούτως ώστε η έννοια της «πληροφορίας σχετικά με το περιβάλλον» κατά την οδηγία 90/313/ΕΟΚ να πρέπει να θεωρηθεί ότι περιλαμβάνει τα έγγραφα τα οποία δεν σχετίζονται προς την άσκηση δραστηριότητας δημόσιας υπηρεσίας (σκέψεις 44, 47).

Απόφαση της 16ης Δεκεμβρίου 2010, Stichting Natuur en Milieu κ.λπ. (C-266/09, EU:C:2010:779)

Κατόπιν αιτήσεως της εταιρίας Bayer, ο Υπουργός Δημόσιας Υγείας, Ευζωίας και Αθλητισμού του Βασιλείου των Κάτω Χωρών, από κοινού με τον Υφυπουργό Γεωργίας, Διαχειρίσεως του Φυσικού Περιβάλλοντος και Αλιείας, είχε τροποποιήσει την κανονιστική πράξη περί καταλοίπων παρασιτοκτόνων. Με την τροποποίηση αυτή καθορίστηκε, μεταξύ άλλων, νέο όριο για τη μέγιστη επιτρεπτή περιεκτικότητα σε κατάλοιπα του παρασιτοκτόνου propramocarbe επάνω και μέσα στα μαρούλια.

Η Stichting Natuur en Milieu, η Vereniging Milieudefensie και η Vereniging Goede Waar & Co. ζήτησαν από το College voor de toelating van bestrijdingsmiddelen (στο εξής: CTB) να τους γνωστοποιήσει όλες τις πληροφορίες βάσει των οποίων εκδόθηκε η εν λόγω υπουργική κανονιστική πράξη. Το αίτημα γνωστοποίησης απορρίφθηκε στις 8 Μαρτίου 2005 με βάση τις σχετικές με την εμπιστευτικότητα διατάξεις του άρθρου 22 του νόμου περί παρασιτοκτόνων του 1962, απόφαση την οποία οι προσφεύγουσες προσέβαλαν ενώπιον του CTB. Αφού ζήτησε τη γνώμη της εταιρίας Bayer αναφορικά με την εμπιστευτικότητα ορισμένων πληροφοριών που περιλαμβάνονταν στα επίμαχα έγγραφα, το CTB, επικαλούμενο την προστασία βιομηχανικών απορρήτων, αρνήθηκε να γνωστοποιήσει τις μελέτες περί καταλοίπων και τα πρωτόκολλα δοκιμών υπό φυσικές συνθήκες.

Επιληφθέν της προσφυγής που άσκησαν οι προσφεύγουσες κατά της ανωτέρω αποφάσεως, το College van Beroep voor het bedrijfsleven (Κάτω Χώρες) υπέβαλε στο Δικαστήριο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως σχετικά, μεταξύ άλλων, με το ζήτημα αν τα στοιχεία βάσει των οποίων καθορίζεται η ανώτατη επιτρεπτή ποσότητα καταλοίπων φυτοπροστατευτικού προϊόντος συνιστούν περιβαλλοντική πληροφορία κατά την έννοια του άρθρου 2 της οδηγίας 2003/4/ΕΚ και, συνεπώς, εμπίπτουν στο καθ' ύλην πεδίο εφαρμογής της τελευταίας.

Κατά το Δικαστήριο, ο όρος περιβαλλοντική πληροφορία που προβλέπεται στη διάταξη αυτή έχει την έννοια ότι περιλαμβάνει την πληροφορία που παρέχεται στο πλαίσιο εθνικής διαδικασίας εγκρίσεως ή παρατάσεως της άδειας χρήσεως φυτοπροστατευτικού προϊόντος προκειμένου να καθορισθεί η μέγιστη ποσότητα ενός παρασιτοκτόνου, συστατικών αυτού ή προϊόντων μεταποίησής του που ενδέχεται να υπάρχουν σε τρόφιμα και ποτά.

Ειδικότερα, καθόσον σκοπεί στον περιορισμό του κινδύνου αλλοιώσεως των συστατικών της βιοποικιλότητας και του κινδύνου διασποράς των καταλοίπων φυτοπροστατευτικών προϊόντων στο έδαφος ή στα υπόγεια ύδατα, η γνωστοποίηση πληροφοριών σχετικών με την ύπαρξη τέτοιων καταλοίπων επί ή εντός προϊόντων, μολονότι οι εν λόγω πληροφορίες δεν περιέχουν άμεσα εκτίμηση των συνεπειών των καταλοίπων αυτών στην ανθρώπινη υγεία, αφορά στοιχεία του περιβάλλοντος δυνάμενα να απειλήσουν την υγεία σε περίπτωση υπερβολικής ποσότητας των εν λόγω καταλοίπων στο περιβάλλον, ενδεχόμενο που οι πληροφορίες αυτές επιδιώκουν να επαληθεύσουν (σκέψεις 42, 43, σημείο 1 του διατακτικού).

Απόφαση της 22ας Δεκεμβρίου 2010, Ville de Lyon (C-524/09, EU:C:2010:822)

Ο Δήμος της Λυόν είχε ζητήσει από την Caisse des dépôts et consignations (στο εξής: CDC), ως αρμόδιο οργανισμό για την τήρηση του εθνικού μητρώου των δικαιωμάτων εκπομπής αερίων θερμοκηπίου, να του κοινοποιήσει την ποσότητα δικαιωμάτων που μεταβιβάστηκαν κατά το έτος 2005 από τους φορείς εκμεταλλεύσεως καθενός από τους 209 σταθμούς παραγωγής θερμότητας για αστικές περιοχές οι οποίοι είναι εγκατεστημένοι στο σύνολο της γαλλικής επικράτειας.

Καθώς η CDC αρνήθηκε να γνωστοποιήσει τα εν λόγω στοιχεία, βασιζόμενη μεταξύ άλλων στο άρθρο 10 του κανονισμού (ΕΚ) 2216/2004 της Επιτροπής, της 21ης Δεκεμβρίου 2004, σχετικά με τυποποιημένο και ασφαλές σύστημα μητρώων⁸, ο Δήμος της Λυόν προσέφυγε ενώπιον της Commission d'accès aux documents administratifs [Επιτροπής προσβάσεως στα διοικητικά έγγραφα], η οποία εξέδωσε γνώμη υπέρ της κοινοποίησης των εγγράφων των σχετικών με τα εν λόγω στοιχεία πράξεων μεταβιβάσεως. Εντούτοις, η CDC ενέμεινε στην άρνηση κοινοποίησης με το αιτιολογικό ότι οι διατάξεις της οδηγίας 2003/4/ΕΚ δεν τυγχάνουν εφαρμογής στην κοινοποίηση στοιχείων στο πλαίσιο του συστήματος των δικαιωμάτων εκπομπής, για το οποίο ο νομοθέτης της Ένωσης προέβλεψε ειδικούς κανόνες στην οδηγία 2003/87/ΕΚ⁹ και τον κανονισμό (ΕΚ) 2216/2004.

Επιληφθέν προσφυγής κατά της αποφάσεως αυτής, το tribunal administratif de Paris (Γαλλία) υπέβαλε στο Δικαστήριο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως σχετικά, μεταξύ άλλων, με το ζήτημα αν η κοινοποίηση στοιχείων πράξεων μεταβιβάσεως εμπίπτει σε κάποια από τις εξαιρέσεις που προβλέπονται στο άρθρο 4 της οδηγίας 2003/4/ΕΚ ή αν διέπεται από τις διατάξεις της οδηγίας 2003/87/ΕΚ και του κανονισμού (ΕΚ) 2216/2004, ο οποίος εκδόθηκε κατ' εφαρμογήν της οδηγίας αυτής.

Κατά το Δικαστήριο, η κοινοποίηση στοιχείων πράξεων σχετικά με τα ονόματα των κατόχων λογαριασμών προελεύσεως και προορισμού, όσον αφορά μεταβίβαση δικαιωμάτων εκπομπής, σχετικά με δικαιώματα και μονάδες Κιότο που αφορούν οι πράξεις αυτές καθώς και σχετικά με την ημερομηνία και την ώρα των εν λόγω πράξεων, εμπίπτει αποκλειστικώς στους ειδικούς κανόνες γνωστοποίησης στο κοινό και εμπιστευτικότητας της οδηγίας 2003/87/ΕΚ, όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 2004/101/ΕΚ¹⁰, καθώς και σε εκείνους του κανονισμού (ΕΚ) 2216/2004.

Ειδικότερα, τα στοιχεία αυτά είναι σχετικά με μεταβιβάσεις δικαιωμάτων που πρέπει να καταγράφονται επακριβώς από τα κράτη μέλη στα αντίστοιχα εθνικά τους μητρώα, τα τεχνικά χαρακτηριστικά των οποίων και οι σχετικοί με την τήρησή τους κανόνες, καθώς και οι κανόνες που αφορούν την κοινοποίηση και την εμπιστευτικότητα των πληροφοριών των εν λόγω μητρώων ορίζονται στον κανονισμό (ΕΚ) 2216/2004. Συνεπώς, εμπίπτουν στο άρθρο 19 και όχι στο άρθρο 17 της οδηγίας 2003/87/ΕΚ. Ωστόσο, καθόσον το άρθρο 19 της οδηγίας 2003/87/ΕΚ δεν παραπέμπει στην οδηγία 2003/4/ΕΚ, όπως το άρθρο 17, πρέπει να γίνει δεκτό ότι βούληση του νομοθέτη της Ένωσης δεν ήταν να υπαγάγει αίτηση αφορώσα στοιχεία πράξεων μεταβιβάσεως στις γενικές διατάξεις της οδηγίας 2003/4/ΕΚ, αλλά αντιθέτως καθιέρωσε, όσον αφορά τα στοιχεία αυτά, ειδικό και πλήρες σύστημα γνωστοποίησης των εν λόγω στοιχείων στο κοινό καθώς και εμπιστευτικότητας αυτών (σκέψεις 39-41, σημείο 1 του διατακτικού).

Απόφαση της 23ης Νοεμβρίου 2016, Bayer CropScience και Stichting De Bijenstichting (C-442/14, EU:C:2016:890)

Το College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden, αρμόδια ολλανδική αρχή για τη χορήγηση και την τροποποίηση των αδειών κυκλοφορίας φυτοπροστατευτικών προϊόντων και βιοκτόνων στην αγορά (στο εξής: CTB), είχε αποφασίσει να τροποποιήσει τις άδειες διαφόρων φυτοπροστατευτικών προϊόντων καθώς και ενός βιοκτόνου προϊόντος με βάση την ιμιδακλοπρίδη, ουσία που διαθέτει εντομοκτόνο δράση. Το Stichting De Bijenstichting (στο εξής: Bijenstichting), ολλανδικό σωματείο για την προστασία των μελισσών, ζήτησε από το CTB, βάσει της οδηγίας

⁸ Κανονισμός (ΕΚ) 2216/2004 της Επιτροπής, της 21ης Δεκεμβρίου 2004, σχετικά με τυποποιημένο και ασφαλές σύστημα μητρώων δυνάμει της οδηγίας 2003/87/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου και της αποφάσεως 280/2004/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου (ΕΕ L 386 της 29.12.2004, σ. 1).

⁹ Οδηγία 2003/87/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Οκτωβρίου 2003, σχετικά με τη θέσπιση συστήματος εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπής αερίων θερμοκηπίου εντός της Κοινότητας και την τροποποίηση της οδηγίας 96/61/ΕΚ του Συμβουλίου (ΕΕ L 275 της 25.10.2003, σ. 32).

¹⁰ Οδηγία 2004/101/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 27ης Οκτωβρίου 2004, για την τροποποίηση της οδηγίας 2003/87/ΕΚ σχετικά με τη θέσπιση συστήματος εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπής αερίων θερμοκηπίου εντός της Κοινότητας, όσον αφορά τους μηχανισμούς έργων του πρωτοκόλλου του Κιότο (ΕΕ L 338 της 13.11.2004, σ. 18).

2003/4/EK, τη γνωστοποίηση εγγράφων σχετικά με τις εν λόγω άδειες. Η Bayer, εταιρία με δραστηριότητα μεταξύ άλλων στους τομείς της προστασίας των καλλιεργειών και της καταπολέμησης των παρασίτων, κάτοχος πολλών από τις ως άνω άδειες, αντιτάχθηκε στη γνωστοποίηση αυτή, μεταξύ άλλων για τον λόγο ότι θίγει το δικαίωμα του δημιουργού και το απόρρητο εμπορικών ή βιομηχανικών πληροφοριών.

Αρχικώς, η CTB απέρριψε τις υποβληθείσες από το προσφεύγον αιτήσεις γνωστοποίησης. Εν συνεχεία, κατόπιν της ασκήσεως από το Bijenstichting διοικητικής ενστάσεως κατά της εν λόγω απορριπτικής αποφάσεως, το CTB προέβη σε μερική επανεξέταση της τελευταίας αναφορικά με ορισμένα εκ των εγγράφων των οποίων ζητήθηκε η γνωστοποίηση, εκτιμώντας μεταξύ άλλων, βάσει σταθμίσεως μεταξύ του γενικού συμφέροντος προς γνωστοποίηση και της προστασίας των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας του κατόχου της άδειας κυκλοφορίας του επίμαχου προϊόντος στην αγορά, ότι τα πληροφοριακά στοιχεία σχετικά με τις πραγματικές εκπομπές φυτοπροστατευτικών προϊόντων ή βιοκτόνων στο περιβάλλον έπρεπε να θεωρηθούν ως «πληροφορίες σχετικά με εκπομπές στο περιβάλλον», κατά την έννοια του άρθρου 4, παράγραφος 2, δεύτερο εδάφιο, της οδηγίας 2003/4/EK, ενώ τα υπόλοιπα έγγραφα δεν συνιστούσαν τέτοιες πληροφορίες με βάση την ίδια διάταξη.

Επιληφθέν της προσφυγής την οποία άσκησαν η Bayer και το Bijenstichting κατά της ανωτέρω αποφάσεως, το College van Beroep voor het bedrijfsleven (Κάτω Χώρες) υπέβαλε στο Δικαστήριο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως σχετικά, μεταξύ άλλων, με την ερμηνεία της έννοιας «πληροφορίες σχετικά με εκπομπές στο περιβάλλον» κατά το άρθρο 4, παράγραφος 2, δεύτερο εδάφιο, της οδηγίας 2003/4/EK.

Κατά το Δικαστήριο, στην έννοια αυτή εμπίπτουν τα στοιχεία που αφορούν τη φύση, τη σύνθεση, την ποσότητα, την ημερομηνία και τον τόπο πραγματοποίησης των εκπομπών στο περιβάλλον των φυτοπροστατευτικών και βιοκτόνων προϊόντων και των ουσιών τις οποίες περιέχουν τα προϊόντα αυτά, καθώς και τα δεδομένα που αφορούν τις, περισσότερο ή λιγότερο μακροπρόθεσμες, επιπτώσεις των εκπομπών αυτών στο περιβάλλον, ιδίως δε οι πληροφορίες σχετικά με τα υπολείμματα που απαντούν στο περιβάλλον μετά την εφαρμογή του επίμαχου προϊόντος και οι μελέτες που αφορούν τη μέτρηση της παρασύρσεως της ουσίας κατά την ως άνω εφαρμογή, ανεξαρτήτως του αν τα δεδομένα αυτά προέρχονται από επιτόπιες ή ημιεπιτόπιες μελέτες, από εργαστηριακές μελέτες ή από μελέτες της μεταφοράς οργανικών ενώσεων μέσω του φλοιώματος.

Η ερμηνεία αυτή ουδόλως συνεπάγεται ότι το σύνολο των στοιχείων που περιέχονται στους φακέλους των αδειών κυκλοφορίας φυτοπροστατευτικών προϊόντων ή βιοκτόνων στην αγορά, ιδίως δε το σύνολο των στοιχείων που προέρχονται από τις μελέτες οι οποίες πραγματοποιήθηκαν προκειμένου να χορηγηθεί η άδεια αυτή, εμπίπτει στην έννοια αυτή και πρέπει πάντοτε να γνωστοποιείται. Ειδικότερα, στην εν λόγω έννοια εμπίπτουν μόνο τα δεδομένα που αφορούν εκπομπές στο περιβάλλον, οπότε αποκλείονται, ιδίως, όχι μόνον οι πληροφορίες οι οποίες δεν αφορούν τις εκπομπές του επίμαχου προϊόντος στο περιβάλλον, αλλά και τα δεδομένα που αφορούν εκπομπές υποθετικού χαρακτήρα, δηλαδή εκπομπές οι οποίες δεν είναι πραγματικές ή δυνάμενες να προβλεφθούν υπό περιστάσεις αντιπροσωπευτικές των φυσιολογικών ή ρεαλιστικών συνθηκών χρήσεως. Επομένως, η ερμηνεία αυτή δεν έχει ως συνέπεια να θίγεται δυσανάλογα η προστασία των δικαιωμάτων που κατοχυρώνονται από τα άρθρα 16 και 17 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης και από το άρθρο 39, παράγραφος 3, της Συμφωνίας για τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας στον τομέα του εμπορίου (Συμφωνία TRIPs) (σκέψεις 96, 100, 102, 103, σημείο 2 του διατακτικού).

III. Έννοια της «δημόσιας αρχής» που υποχρεούται να παρέχει πρόσβαση στις περιβαλλοντικές πληροφορίες

Απόφαση της 18ης Ιουλίου 2013, Deutsche Umwelthilfe (C-515/11, EU:C:2013:523)

Το Bundesministerium für Wirtschaft und Technologie (Υπουργείο Οικονομίας και Τεχνολογιών) είχε απορρίψει την αίτηση με την οποία μια οργάνωση για την προστασία του περιβάλλοντος και των καταναλωτών, η Deutsche Umwelthilfe eV, ζήτησε να λάβει πληροφορίες περιεχόμενες στις επιστολές που είχε ανταλλάξει το Υπουργείο αυτό με εκπροσώπους της γερμανικής αυτοκινητοβιομηχανίας κατά τη διάρκεια διαβουλεύσεων πριν από τη θέσπιση της νομοθεσίας για την επισήμανση της καταναλώσεως ενέργειας. Το εν λόγω Υπουργείο στηρίχθηκε, συναφώς, στη διάταξη του νόμου περί περιβαλλοντικών πληροφοριών της 22ας Δεκεμβρίου 2004, η οποία απαλλάσσει τις δημόσιες αρχές από την υποχρέωση παροχής περιβαλλοντικών πληροφοριών, όταν ενεργούν στο πλαίσιο της προπαρασκευής κανονιστικών αποφάσεων.

Το Verwaltungsgericht Berlin (Γερμανία), ενώπιον του οποίου ασκήθηκε προσφυγή ακυρώσεως κατά της εν λόγω απορριπτικής απόφασης, διερωτήθηκε αν ο νόμος αυτός συνάδει με την οδηγία 2003/4/EK και αν, ειδικότερα, το άρθρο 2, σημείο 2, δεύτερο εδάφιο, πρώτη περίοδος, της οδηγίας αυτής, στο μέτρο που αφορά τις δημόσιες αρχές που ενεργούν υπό νομοθετική ιδιότητα, μπορεί να εφαρμόζεται στην περίπτωση δημοσίων αρχών, όταν ενεργούν στο πλαίσιο της προπαρασκευής και εκδόσεως κανονιστικών αποφάσεων, όπως η επίμαχη στην υπόθεση της κύριας δίκης.

Κατά το Δικαστήριο, το άρθρο 2, σημείο 2, δεύτερο εδάφιο, πρώτη περίοδος, της οδηγίας 2003/4/EK έχει την έννοια ότι η ευχέρεια την οποία η εν λόγω διάταξη καταλείπει στα κράτη μέλη να μη θεωρούν ως δημόσιες αρχές οι οποίες οφείλουν να παρέχουν πρόσβαση στις περιβαλλοντικές πληροφορίες που έχουν στην κατοχή τους τους φορείς ή τα όργανα όταν ενεργούν υπό νομοθετική ιδιότητα δεν μπορεί να αφορά τα υπουργεία όταν αυτά επεξεργάζονται και εκδίδουν κανονιστικές πράξεις με τυπική ισχύ υποδεέστερη νόμου.

Συναφώς, η ως άνω διάταξη δεν μπορεί να ερμηνευθεί κατά τρόπον ώστε τα αποτελέσματά της να εκτείνονται πέραν του μέτρου που είναι αναγκαίο για να διασφαλιστεί η προστασία των συμφερόντων τα οποία σκοπεύει να κατοχυρώσει, το δε περιεχόμενο των παρεκκλίσεων που προβλέπει πρέπει να προσδιορίζεται με γνώμονα τους σκοπούς της εν λόγω οδηγίας. Πράγματι, η ιδιαιτερότητα της νομοθετικής διαδικασίας και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της δικαιολογούν το ειδικό καθεστώς των πράξεων που εκδίδονται κατά την άσκηση νομοθετικών αρμοδιοτήτων σε σχέση με το δικαίωμα στην πληροφόρηση που προβλέπουν τόσο η Σύμβαση του Άαρχους σχετικά με την πρόσβαση στις πληροφορίες, τη συμμετοχή του κοινού στη λήψη αποφάσεων και την πρόσβαση στη δικαιοσύνη για περιβαλλοντικά θέματα όσο και η οδηγία 2003/4/EK. Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι ο χαρακτήρας της επίμαχης πράξεως, και ειδικότερα το γεγονός ότι πρόκειται για πράξη γενικής ισχύος, δεν μπορεί, αφ' εαυτού, να απαλλάξει το όργανο που την εκδίδει από τις υποχρεώσεις παροχής πληροφοριών οι οποίες απορρέουν από την οδηγία αυτή.

Τέλος, ελλείπει ακριβούς καθορισμού στο δίκαιο της Ένωσης της έννοιας του νόμου ή του κανόνα με ισοδύναμη τυπική ισχύ για την εφαρμογή του άρθρου 2, σημείο 2, δεύτερο εδάφιο, πρώτη περίοδος, της οδηγίας 2003/4/EK, η εκτίμηση αυτή εξαρτάται από το δίκαιο των κρατών μελών, υπό την επιφύλαξη ότι δεν διακυβεύεται η πρακτική αποτελεσματικότητα της εν λόγω οδηγίας (σκέψεις 22, 29, 30, 35, 36 και διατακτικό).

Απόφαση της 19ης Δεκεμβρίου 2013 (τμήμα μείζονος συνθέσεως), Fish Legal και Shirley (C-279/12, EU:C:2013:853)¹¹

Στην υπόθεση αυτή (βλ. επίσης στήλη I του παρόντος δελτίου, με τίτλο «Η Σύμβαση του Άαρχους και το δίκαιο της Ένωσης»), το Δικαστήριο έκρινε, με βάση το άρθρο 2, σημείο 2, της οδηγίας 2003/4/EK, ότι επιχειρήσεις, όπως επιχειρήσεις υδρεύσεως, οι οποίες παρέχουν δημόσιες υπηρεσίες σχετικές με το περιβάλλον είναι δυνατόν να τελούν υπό τον έλεγχο φορέα ή προσώπου περί του οποίου γίνεται λόγος στο άρθρο 2, σημείο 2, στοιχεία α' ή β', της οδηγίας αυτής, ούτως ώστε πρέπει να χαρακτηρίζονται ως δημόσιες αρχές βάσει του άρθρου 2, σημείο 2, στοιχείο γ', της οδηγίας αυτής, αν οι εν λόγω επιχειρήσεις δεν καθορίζουν πράγματι αυτοτελώς τον τρόπο με τον οποίο παρέχουν τις υπηρεσίες αυτές, και εφόσον μια δημόσια αρχή κατά το άρθρο 2, σημείο 2, στοιχεία α' ή β', της εν λόγω οδηγίας είναι σε θέση να επηρεάζει αποφασιστικώς τη δράση των εν λόγω επιχειρήσεων στον τομέα του περιβάλλοντος.

Το γεγονός και μόνον ότι η οντότητα είναι εμπορική εταιρία υπαγόμενη σε ειδικό καθεστώς ρυθμίσεως για τον εν λόγω τομέα δεν αποκλείει τον κατά το άρθρο 2, σημείο 2, στοιχείο γ', της οδηγίας 2003/4/EK έλεγχο, καθόσον από το οικείο καθεστώς μπορεί να συναχθεί ότι η εν λόγω οντότητα δεν διαθέτει πραγματική αυτονομία έναντι του κράτους, ακόμη και αν το κράτος δεν είναι πλέον σε θέση, κατόπιν της ιδιωτικοποίησεως του εν λόγω τομέα, να καθορίσει την καθημερινή διαχείρισή της (σκέψεις 68, 70, 71, 73, σημείο 2 του διατακτικού).

Επιπλέον, το άρθρο 2, σημείο 2, στοιχείο β', της οδηγίας 2003/4/EK έχει την έννοια ότι ένα πρόσωπο το οποίο εμπίπτει στη διάταξη αυτή αποτελεί δημόσια αρχή όσον αφορά όλες τις περιβαλλοντικές πληροφορίες τις οποίες κατέχει. Ειδικότερα, όπως προκύπτει από το άρθρο 3, παράγραφος 1, της οδηγίας 2003/4/EK, που είναι κεντρική διάταξη της οδηγίας αυτής και κατ' ουσίαν ταυτίζεται με τη διάταξη του άρθρου 4, παράγραφος 1, της Συμβάσεως του Άαρχους σχετικά με την πρόσβαση στις πληροφορίες, τη συμμετοχή του κοινού στη λήψη αποφάσεων και την πρόσβαση στη δικαιοσύνη για περιβαλλοντικά θέματα, αν μια οντότητα χαρακτηριστεί ως δημόσια αρχή κατά την έννοια μιας από τις τρεις κατηγορίες περί των οποίων γίνεται λόγος στο άρθρο 2, σημείο 2, της εν λόγω οδηγίας, η οντότητα αυτή υποχρεούται να κοινοποιεί σε κάθε αιτούντα όλες τις περιβαλλοντικές πληροφορίες που εμπίπτουν σε μία από τις έξι κατηγορίες πληροφοριών του εν λόγω άρθρου 2, σημείο 1, και οι οποίες κατέχονται από την ίδια ή για λογαριασμό της, εκτός αν το αίτημα εμπίπτει σε μια από τις παρεκκλίσεις του άρθρου 4 της ίδιας οδηγίας (σκέψεις 78, 83, σημείο 3 του διατακτικού).

IV. Λόγοι αρνήσεως της προσβάσεως του κοινού στις περιβαλλοντικές πληροφορίες

Απόφαση της 16ης Δεκεμβρίου 2010, Stichting Natuur en Milieu κ.λπ. (C-266/09, EU:C:2010:779)

Στην υπόθεση αυτή (βλ. επίσης στήλη II του παρόντος δελτίου, με τίτλο «Έννοια της "πληροφορίας σχετικά με το περιβάλλον"»), το College van Beroep voor het bedrijfsleven (Κάτω Χώρες) είχε υποβάλει στο Δικαστήριο και το ερώτημα αν η προβλεπόμενη στο άρθρο 4 της οδηγίας 2003/4/EK στάθμιση συμφερόντων πρέπει να πραγματοποιείται σε κάθε συγκεκριμένη περίπτωση ή αν δύναται να πραγματοποιηθεί άπαξ δυνάμει νομοθετικού μέτρου. Επιπλέον, το αιτούν δικαστήριο είχε θέσει το

¹¹ Η απόφαση αυτή παρουσιάστηκε στην Ετήσια Έκθεση 2013, σ. 46.

ζήτημα της συμβατότητας της διατάξεως αυτής με το άρθρο 14 της οδηγίας 91/414/ΕΟΚ¹², το οποίο δέχεται τον άνευ όρων εμπιστευτικό χαρακτήρα της βιομηχανικής και εμπορικής πληροφορίας «με την επιφύλαξη των διατάξεων της οδηγίας 2003/4/ΕΚ».

Κατά το Δικαστήριο, το άρθρο 4 της οδηγίας 2003/4/ΕΚ έχει την έννοια ότι η προβλεπόμενη στάθμιση του δημοσίου συμφέροντος που εξυπηρετεί η γνωστοποίηση μιας περιβαλλοντικής πληροφορίας και του συμφέροντος που εξυπηρετεί η άρνηση γνωστοποίησής της πρέπει να πραγματοποιείται σε κάθε συγκεκριμένη περίπτωση η οποία υποβάλλεται στην κρίση των αρμόδιων αρχών, ακόμη και όταν ο εθνικός νομοθέτης καθορίζει, στο πλαίσιο γενικής νομοθετικής ρυθμίσεως, κριτήρια ικανά να διευκολύνουν τη συγκριτική αυτή εκτίμηση των αντικρουόμενων συμφερόντων.

Ειδικότερα, ούτε από τις διατάξεις του άρθρου 14 της οδηγίας 91/414/ΕΟΚ, σχετικά με τη διάθεση στην αγορά φυτοπροστατευτικών προϊόντων, ούτε από άλλη διάταξη της οδηγίας 2003/4/ΕΚ προκύπτει ότι η στάθμιση των αντικρουόμενων συμφερόντων, όπως προβλέπεται στο άρθρο 4 της τελευταίας αυτής οδηγίας, μπορεί να συμπληρωθεί με καταλληλότερο μέτρο πλην της επιμέρους εξετάσεως των εν λόγω συμφερόντων σε κάθε συγκεκριμένη περίπτωση. Επομένως, η διαπίστωση αυτή δεν εμποδίζει τον εθνικό νομοθέτη να καθορίσει με γενικού χαρακτήρα ρύθμιση κριτήρια ικανά να διευκολύνουν τη συγκριτική αυτή εκτίμηση των αντικρουόμενων συμφερόντων, αρκεί η εν λόγω ρύθμιση να μην αποτρέπει τις αρμόδιες αρχές από την αποτελεσματική εξέταση κάθε συγκεκριμένης καταστάσεως που υποβάλλεται στην κρίση τους στο πλαίσιο αιτήσεως προσβάσεως σε περιβαλλοντική πληροφορία δυνάμει της οδηγίας 2003/4/ΕΚ (σκέψεις 57-59, σημείο 3 του διατακτικού).

Απόφαση της 28ης Ιουλίου 2011, Office of Communications (C-71/10, EU:C:2011:525)

Η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου είχε δημιουργήσει ιστοσελίδα στο Διαδίκτυο με σκοπό την παροχή στο κοινό πληροφοριών, τις οποίες οι οικείοι φορείς παρείχαν οικειοθελώς, σχετικά με την τοποθεσία των σταθμών βάσεως κινητής τηλεφωνίας. Εν συνεχεία, κατόπιν αιτήσεων πληροφοριών που του υποβλήθηκαν, το Office of Communications αρνήθηκε να κοινοποιήσει τις συντεταγμένες των εν λόγω σταθμών βάσεως, με το αιτιολογικό ότι η δημοσιοποίηση των πληροφοριών αυτών θα περιλάμβανε τη θέση των σταθμών που χρησιμοποιούνται προς εξυπηρέτηση του ασύρματου δικτύου της αστυνομίας και των υπηρεσιών άμεσης επεμβάσεως, πράγμα το οποίο θα μπορούσε να βλάψει τη δημόσια ασφάλεια κατά την έννοια του άρθρου 4, παράγραφος 2, στοιχείο β', της οδηγίας 2003/4/ΕΚ, και θα είχε επίσης αρνητική επίδραση, κατά την έννοια του άρθρου 4, παράγραφος 2, στοιχείο ε', της οδηγίας, στα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας των ενδιαφερομένων φορέων κινητής τηλεφωνίας. Ωστόσο, ο Information Commissioner, και ακολούθως το Information Tribunal, διέταξαν τη δημοσιοποίηση των επίμαχων πληροφοριών, το δε Information Tribunal έκρινε, μεταξύ άλλων, ότι οι επιπτώσεις επί των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας των φορέων κινητής τηλεφωνίας δεν υπερίσχυαν του δημοσίου συμφέροντος για τη δημοσιοποίηση των εν λόγω στοιχείων.

Επιληφθέν της διαφοράς αυτής, το Supreme Court of the United Kingdom (Ηνωμένο Βασίλειο) υπέβαλε στο Δικαστήριο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως ζητώντας να πληροφορηθεί τι είδους στάθμιση των αντικρουόμενων συμφερόντων επιβάλλει η οδηγία 2003/4/ΕΚ όταν η δημοσιοποίηση πληροφορίας ενδέχεται μεν να επηρεάσει αρνητικά τα μεμονωμένα συμφέροντα που προστατεύονται μέσω σειράς εξαιρέσεων που προβλέπονται στο άρθρο 4, παράγραφος 2, της εν λόγω οδηγίας, πλην όμως δεν θα τα επηρεάζε σε τέτοιο βαθμό ώστε να υπερισχύουν του δημοσίου συμφέροντος που εξυπηρετεί η δημοσιοποίηση εφόσον οι εν λόγω εξαιρέσεις εξεταστούν μεμονωμένα.

¹² Οδηγία 91/414/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 15ης Ιουλίου 1991, σχετικά με τη διάθεση στην αγορά φυτοπροστατευτικών προϊόντων (ΕΕ L 230 της 19.8.1991, σ. 1).

Κατά το Δικαστήριο, το άρθρο 4, παράγραφος 2, της οδηγίας 2003/4/ΕΚ έχει την έννοια ότι, οσάκις δημόσια αρχή κατέχει περιβαλλοντικές πληροφορίες ή άλλος κατέχει τέτοιες πληροφορίες για λογαριασμό της, αυτή μπορεί, σταθμίζοντας τα δημόσια συμφέροντα που εξυπηρετεί η δημοσιοποίηση και τα συμφέροντα που εξυπηρετεί η άρνηση δημοσιοποίησης, προκειμένου να αποφανθεί επί αιτήσεως για την παροχή των πληροφοριών αυτών σε φυσικό ή νομικό πρόσωπο, να λάβει υπόψη σωρευτικώς πλείονες λόγους αρνήσεως που προβλέπονται από τη διάταξη αυτή (σκέψη 32 και διατακτικό).

Απόφαση της 15ης Ιανουαρίου 2013 (τμήμα μείζονος συνθέσεως), Križan κ.λπ. (C-416/10, EU:C:2013:8)¹³

Στο πλαίσιο διαφοράς μεταξύ, αφενός, του J. Križan και 43 άλλων κατοίκων του Δήμου του Pezinok, καθώς και του Δήμου αυτού, και, αφετέρου, της Slovenská inšpekcia životného prostredia (στο εξής: inšpekcia), ήτοι της σλοβακικής επιθεωρήσεως περιβάλλοντος, σχετικά με τη νομιμότητα αποφάσεων περί αδειοδότησεως της δημιουργίας και εκμεταλλεύσεως χώρου υγειονομικής ταφής απορριμμάτων, οι προσφεύγοντες είχαν υποστηρίξει αρχικώς ότι η αίτηση άδειας ήταν ελλιπής εφόσον δεν περιλάμβανε την πολεοδομική απόφαση που απαιτεί ο σλοβακικός νόμος 245/2003, ο οποίος είχε μεταφέρει στο σλοβακικό δίκαιο την οδηγία 96/61/ΕΚ¹⁴, ενώ εν συνεχεία αμφισβήτησαν την μη δημοσίευση, κατ' επίκληση του επιχειρηματικού απορρήτου, της εν λόγω πολεοδομικής αποφάσεως.

Κατόπιν της απορρίψεως της προσφυγής τους από την inšpekcia, οι προσφεύγοντες άσκησαν έφεση ενώπιον του Najvyšší súd Slovenskej republiky (Σλοβακία), το οποίο υπέβαλε στο Δικαστήριο διάφορα προδικαστικά ερωτήματα, ιδίως σχετικά με την ερμηνεία της οδηγίας 96/61/ΕΚ, όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό (ΕΚ) 166/2006¹⁵. Μεταξύ άλλων, ζήτησε από το Δικαστήριο να διευκρινίσει αν το ενδιαφερόμενο κοινό πρέπει να έχει πρόσβαση, από την έναρξη της διαδικασίας χορηγήσεως άδειας για χώρο υγειονομικής ταφής απορριμμάτων, στην πολεοδομική απόφαση σχετικά με την κατασκευή της εγκαταστάσεως αυτής και αν η άρνηση να τεθεί η πολεοδομική αυτή απόφαση στη διάθεση του ενδιαφερόμενου κοινού δύναται να δικαιολογηθεί με επίκληση της προστασίας της εμπιστευτικότητας εμπορικών ή βιομηχανικών πληροφοριών.

Το Δικαστήριο έκρινε ότι η οδηγία 96/61/ΕΚ, σχετικά με την ολοκληρωμένη πρόληψη και έλεγχο της ρυπάνσεως, έχει την έννοια ότι δεν επιτρέπει στις αρμόδιες εθνικές αρχές να αρνηθούν στο ενδιαφερόμενο κοινό οποιαδήποτε πρόσβαση, έστω και μερική, στην απόφαση με την οποία μια δημόσια αρχή αδειοδοτεί, με γνώμονα τους εφαρμοστέους πολεοδομικούς κανόνες, την κατασκευή εγκαταστάσεως εμπύπτουσας στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας αυτής, στηριζόμενες στην προστασία της εμπιστευτικότητας των εμπορικών ή βιομηχανικών πληροφοριών που προβλέπεται από το εθνικό δίκαιο ή το δίκαιο της Ένωσης για να προστατευθεί θεμιτό οικονομικό συμφέρον, λαμβανομένης υπόψη ειδικά της σημασίας του τόπου ασκήσεως της μιας ή της άλλης από τις δραστηριότητες που αφορά η οδηγία 96/61/ΕΚ.

Ακόμη και αν υποτεθεί ότι ορισμένα στοιχεία που περιλαμβάνονται στο αιτιολογικό πολεοδομικής αποφάσεως δύναται να περιέχουν εμπιστευτικές εμπορικές ή βιομηχανικές πληροφορίες, η προστασία της εμπιστευτικότητας τέτοιων πληροφοριών δεν δύναται να χρησιμοποιηθεί, κατά παράβαση του άρθρου 4, παράγραφος 4, της οδηγίας 2003/4/ΕΚ, προκειμένου να μην παρασχεθεί στο ενδιαφερόμενο κοινό οποιαδήποτε πρόσβαση, έστω και μερική, στην πολεοδομική απόφαση σχετικά

¹³ Η απόφαση αυτή παρουσιάστηκε στην Ετήσια Έκθεση 2013, σ. 45.

¹⁴ Οδηγία 96/61/ΕΚ του Συμβουλίου, της 24ης Σεπτεμβρίου 1996, σχετικά με την ολοκληρωμένη πρόληψη και έλεγχο της ρύπανσης (ΕΕ L 257 της 10.10.1996, σ. 26).

¹⁵ Κανονισμός (ΕΚ) 166/2006 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 18ης Ιανουαρίου 2006, για τη σύσταση ευρωπαϊκού μητρώου έκλυσης και μεταφοράς ρύπων και για την τροποποίηση των οδηγιών 93/689/ΕΟΚ και 96/61/ΕΚ του Συμβουλίου (ΕΕ L 33 της 4.2.2006, σ. 1).

με την κατασκευή της επίμαχης στην κύρια δίκη εγκαταστάσεως (σκέψεις 82, 83, 91, σημείο 2 του διατακτικού).

Απόφαση της 23ης Νοεμβρίου 2016, Bayer CropScience και Stichting De Bijenstichting (C-442/14, EU:C:2016:890)

Στην υπόθεση αυτή (βλ. επίσης στήλη II του παρόντος δελτίου, με τίτλο «Έννοια της “πληροφορίας σχετικά με το περιβάλλον”»), το College van Beroep voor het bedrijfsleven (Κάτω Χώρες), στο πλαίσιο της ερμηνείας της έννοιας «πληροφορίες σχετικά με εκπομπές στο περιβάλλον» κατά το άρθρο 4, παράγραφος 2, δεύτερο εδάφιο, της οδηγίας 2003/4/EK, είχε επίσης θέσει στο Δικαστήριο το ζήτημα της εφαρμογής της εξαιρέσεως σχετικά με τις εμπορικές ή βιομηχανικές πληροφορίες κατά την έννοια του άρθρου 4, παράγραφος 2, πρώτο εδάφιο, στοιχείο δ', της ίδιας οδηγίας.

Κατά το Δικαστήριο, σκοπός της οδηγίας 2003/4/EK είναι να διασφαλισθεί η καταρχήν πρόσβαση στις περιβαλλοντικές πληροφορίες που κατέχονται από τις δημόσιες αρχές ή για λογαριασμό των δημοσίων αρχών και να επιτευχθεί, όπως προκύπτει από την αιτιολογική σκέψη 9 και από το άρθρο 1 της οδηγίας αυτής, η ευρύτερη δυνατή συστηματική διάθεση και διάδοση των πληροφοριών αυτών στο κοινό. Επομένως, όπως προβλέπουν ρητώς το άρθρο 4, παράγραφος 4, δεύτερο εδάφιο, της Συμβάσεως του Άαρχους σχετικά με την πρόσβαση στις πληροφορίες, τη συμμετοχή του κοινού στη λήψη αποφάσεων και την πρόσβαση στη δικαιοσύνη για περιβαλλοντικά θέματα, καθώς και η αιτιολογική σκέψη 16 και το άρθρο 4, παράγραφος 2, δεύτερο εδάφιο, της οδηγίας 2003/4/EK, η γνωστοποίηση των πληροφοριών πρέπει να είναι ο γενικός κανόνας και οι προβλεπόμενοι στις διατάξεις αυτές λόγοι απορρίψεως πρέπει να ερμηνεύονται συσταλτικά.

Συναφώς, προβλέποντας ότι ο εμπιστευτικός χαρακτήρας εμπορικών ή βιομηχανικών πληροφοριών δεν μπορεί να προβληθεί κατά της δημοσιοποίησης των πληροφοριών σχετικά με εκπομπές στο περιβάλλον, το άρθρο 4, παράγραφος 2, δεύτερο εδάφιο, της οδηγίας 2003/4/EK καθιστά δυνατή τη συγκεκριμένη εφαρμογή του κανόνα αυτού και της αρχής της ευρύτερης δυνατής προσβάσεως στις περιβαλλοντικές πληροφορίες που κατέχονται από τις δημόσιες αρχές ή για λογαριασμό των δημοσίων αρχών. Εξ αυτού συνάγεται ότι δεν πρέπει να προκριθεί στενή ερμηνεία των όρων «εκπομπές στο περιβάλλον» και «πληροφορίες σχετικά με εκπομπές στο περιβάλλον» κατά την έννοια του άρθρου 4, παράγραφος 2, δεύτερο εδάφιο, της οδηγίας 2003/4/EK (σκέψεις 55-58).

Για την ερμηνεία της έννοιας «εκπομπές στο περιβάλλον» κατά το άρθρο 4, παράγραφος 2, δεύτερο εδάφιο, της οδηγίας 2003/4/EK, η εν λόγω έννοια δεν πρέπει να διακρίνεται από εκείνη των «απορρίψεων» και των «εκχύσεων» στο περιβάλλον.

Ειδικότερα, αφενός, η Σύμβαση του Άαρχους σχετικά με την πρόσβαση στις πληροφορίες, τη συμμετοχή του κοινού στη λήψη αποφάσεων και την πρόσβαση στη δικαιοσύνη για περιβαλλοντικά θέματα αγνοεί τη διάκριση αυτή, καθόσον απλώς προβλέπει, στο άρθρο 4, παράγραφος 4, πρώτο εδάφιο, στοιχείο δ', ότι η προστασία του εμπορικού και βιομηχανικού απορρήτου δεν μπορεί να προβληθεί κατά της δημοσιοποίησης των πληροφοριών σχετικά με εκπομπές οι οποίες είναι σημαντικές για την προστασία του περιβάλλοντος. Αφετέρου, διάκριση μεταξύ εκπομπών, απορρίψεων και άλλων εκχύσεων είναι άτοπη, δεδομένου του επιδιωκόμενου από την οδηγία 2003/4/EK σκοπού της δημοσιοποίησης των περιβαλλοντικών πληροφοριών, έχει δε τεχνητό χαρακτήρα. Πράγματι, τόσο οι εκπομπές αερίων ή ουσιών στην ατμόσφαιρα όσο και οι άλλες εκχύσεις ή απορρίψεις, όπως οι απορρίψεις ουσιών, μειγμάτων, οργανισμών, μικροοργανισμών, κραδασμών, θερμότητας ή θορύβου στο περιβάλλον, ειδικότερα στον αέρα, το νερό και το έδαφος, είναι ικανές να επηρεάσουν αρνητικά τα διάφορα αυτά στοιχεία του περιβάλλοντος. Εξάλλου, οι όροι εκπομπές, απορρίψεις και εκχύσεις σε μεγάλο βαθμό αλληλοεπικαλύπτονται, όπως πιστοποιεί η χρήση της διατυπώσεως «άλλες εκχύσεις» στο άρθρο 2, σημείο 1, στοιχείο β', της οδηγίας αυτής, από την οποία

προκύπτει ότι οι εκπομπές και οι απορρίψεις συνιστούν ταυτοχρόνως και εκχύσεις στο περιβάλλον (σκέψεις 62-65, 67).

Το άρθρο 4, παράγραφος 2, δεύτερο εδάφιο, της οδηγίας 2003/4/ΕΚ έχει την έννοια ότι, σε περίπτωση υποβολής αιτήσεως προσβάσεως σε πληροφορίες σχετικά με εκπομπές στο περιβάλλον των οποίων η δημοσιοποίηση θα μπορούσε να θίξει κάποιο από τα συμφέροντα που διαλαμβάνονται στο άρθρο 4, παράγραφος 2, πρώτο εδάφιο, στοιχεία α', δ', στ' έως η', της ως άνω οδηγίας, πρέπει να δημοσιοποιούνται μόνο τα δυνάμενα να εξαχθούν από την πηγή πληροφοριών κρίσιμα δεδομένα που αφορούν τις εκπομπές στο περιβάλλον, όποτε είναι δυνατός ο αποχωρισμός των δεδομένων αυτών από τις λοιπές πληροφορίες που περιέχονται στην εν λόγω πηγή, πράγμα το οποίο εναπόκειται στο αιτούν δικαστήριο να εξακριβώσει (σκέψη 106, σημείο 3 του διατακτικού).

V. Ύψος του τέλους που επιβάλλεται για την πρόσβαση στις περιβαλλοντικές πληροφορίες

Απόφαση της 6ης Οκτωβρίου 2015, East Sussex County Council (C-71/14, EU:C:2015:656)¹⁶

Στο πλαίσιο συναλλαγής σχετικής με ακίνητο, η PSG Eastbourne, εταιρία έρευνας ακινήτων, είχε υποβάλει στο East Sussex County Council αίτηση παροχής περιβαλλοντικών πληροφοριών. Το County Council έδωσε τις απαντήσεις που ζητήθηκαν, οι οποίες αντλήθηκαν από βάση δεδομένων που εξυπηρετεί την εκπλήρωση και άλλων καθηκόντων, χρεώνοντας διάφορα τέλη κατ' εφαρμογήν ενός πίνακα παγίων τελών.

Κατόπιν καταγγελίας της PSG Eastbourne για την επιβολή των τελών αυτών, ο Information Commissioner εξέδωσε απόφαση με την οποία έκρινε ότι τα σχετικά τέλη αντιβαίνουν στο άρθρο 8, παράγραφος 3, της Environmental Information Regulation 2004 (EIR 2004) –η οποία μεταφέρει την οδηγία 2003/4/ΕΚ στο αγγλικό δίκαιο–, καθόσον συνυπολογίζεται σε αυτά και κόστος που δεν αφορά έξοδα ταχυδρομείου, φωτοτυπιών ή λοιπές δαπάνες σχετικές με την κοινοποίηση των ζητούμενων πληροφοριών. Το County Council άσκησε προσφυγή κατά της ως άνω αποφάσεως, ισχυριζόμενο ότι τα τέλη τα οποία αναγράφονται στον πίνακά του είναι νόμιμα και εύλογα.

Το First-tier Tribunal (Ηνωμένο Βασίλειο) υπέβαλε στο Δικαστήριο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως σχετικά με την ερμηνεία του άρθρου 5, παράγραφος 2, της οδηγίας 2003/4/ΕΚ και της έννοιας του «ευλόγου ποσού», ζητώντας να πληροφορηθεί αν μέρος των δαπανών που απαιτούνται για την τήρηση της βάσεως δεδομένων του County Council, καθώς και τα γενικά έξοδα που συνδέονται με τον χρόνο απασχολήσεως του προσωπικού του για την τήρηση της βάσεως δεδομένων δύναται να ληφθούν υπόψη κατά τον υπολογισμό των επιβαλλόμενων τελών.

Κατά το Δικαστήριο, το άρθρο 5, παράγραφος 2, της οδηγίας 2003/4/ΕΚ έχει την έννοια ότι το τέλος το οποίο επιβάλλεται για την παροχή περιβαλλοντικών πληροφοριών συγκεκριμένου είδους δεν επιτρέπεται να καλύπτει καθόλου τις δαπάνες που συνεπάγεται η τήρηση βάσης δεδομένων, η οποία χρησιμοποιείται για αυτόν τον σκοπό από τη δημόσια αρχή, αλλά μπορεί να περιλαμβάνει τα γενικά έξοδα που συνδέονται με τον χρόνο τον οποίο αφιερώνει το προσωπικό της εν λόγω αρχής στις απαντήσεις προς τις υποβαλλόμενες αιτήσεις παροχής πληροφοριών, εφόσον αυτά λαμβάνονται δεόντως υπόψη κατά τον υπολογισμό του τέλους και υπό την προϋπόθεση ότι το συνολικό ποσό του παραμένει εύλογο.

¹⁶ Η απόφαση αυτή παρουσιάστηκε στην Ετήσια Έκθεση 2015, σ.65.

Ειδικότερα, από το άρθρο 5, παράγραφος 1, της οδηγίας 2003/4/ΕΚ, σε συνδυασμό με το άρθρο 3, παράγραφος 5, στοιχείο γ', της οδηγίας αυτής, προκύπτει ότι, κατ' αρχήν, τα έξοδα που δεν συνδέονται με την κατάρτιση και την τήρηση αρχείων και καταλόγων, καθώς και με τη δημιουργία χώρων για επιτόπια εξέταση είναι τα μόνα τα οποία καταλογίζονται στην παροχή περιβαλλοντικών πληροφοριών και για τα οποία οι εθνικές αρχές δικαιούνται να επιβάλουν τέλος με βάση το άρθρο 5, παράγραφος 2, της οδηγίας 2003/4/ΕΚ. Το κόστος αυτό καλύπτει όχι μόνον τα έξοδα ταχυδρομείου και φωτοτυπιών, αλλά και τις δαπάνες που συνδέονται με τον χρόνο τον οποίο αφιερώνει το προσωπικό της οικείας δημόσιας αρχής στην απάντηση της κάθε αίτησης παροχής πληροφοριών, περιλαμβανομένου ιδίως του χρόνου που χρειάζεται για την αναζήτηση των σχετικών πληροφοριών και για την ενσωμάτωσή τους στη συγκεκριμένη μορφή υπό την οποία ζητήθηκαν. Επιπλέον, δεδομένου ότι στην αιτιολογική σκέψη 18 της οδηγίας 2003/4/ΕΚ χρησιμοποιείται ο όρος «πραγματικό κόστος», τα γενικά έξοδα, εφόσον λαμβάνονται δεόντως υπόψη, μπορούν κατ' αρχήν να συνεκτιμώνται κατά τον υπολογισμό του τέλους στο πλαίσιο του άρθρου 5, παράγραφος 2, της εν λόγω οδηγίας. Πιο συγκεκριμένα, ο συνυπολογισμός γενικών εξόδων κατά τον καθορισμό του ύψους του τέλους συνάδει με τις συνήθεις λογιστικές αρχές. Εντούτοις, τέτοια έξοδα είναι δυνατόν να λαμβάνονται υπόψη κατά τον υπολογισμό του τέλους μόνο στον βαθμό που οφείλονται σε κάποιο στοιχείο κόστους το οποίο άπτεται της παροχής περιβαλλοντικών πληροφοριών (σκέψεις 34, 36, 39, 40, 45, σημείο 1 του διατακτικού).

Όσον αφορά τη δεύτερη προϋπόθεση του άρθρου 5, παράγραφος 2, της οδηγίας 2003/4/ΕΚ, ήτοι ότι το συνολικό ποσό του τέλους που προβλέπεται στη διάταξη αυτή πρέπει να είναι εύλογο, αποκλείεται οποιαδήποτε ερμηνεία της έννοιας του εύλογου ποσού που θα μπορούσε είτε να αποτρέψει όσους επιθυμούν να αποκτήσουν πληροφορίες είτε να περιορίσει το δικαίωμα πρόσβασης σε αυτές. Κατά την εξέταση του ζητήματος αν συγκεκριμένο τέλος το οποίο επιβάλλεται δυνάμει του άρθρου 5, παράγραφος 2, της οδηγίας 2003/4/ΕΚ έχει αποτρεπτικό αποτέλεσμα, πρέπει να ληφθεί υπόψη τόσο η οικονομική κατάσταση του αιτούντος την πληροφορία όσο και το γενικό συμφέρον που συνδέεται με την προστασία του περιβάλλοντος. Επομένως, η εξέταση αυτή δεν πρέπει να γίνεται με μοναδικό σημείο αναφοράς την οικονομική κατάσταση του ενδιαφερομένου, αλλά πρέπει να στηρίζεται και σε μια αντικειμενική ανάλυση του ποσού του τέλους. Έτσι, το σχετικό τέλος δεν επιτρέπεται να υπερβαίνει τις οικονομικές δυνατότητες του ενδιαφερομένου ούτε να είναι, εν πάση περιπτώσει, αντικειμενικά υπέρμετρο εκ πρώτης όψεως.

Εξάλλου, το γεγονός και μόνον ότι ένα τέλος δεν είναι αποτρεπτικό σε σχέση με την οικονομική κατάσταση των ενδιαφερομένων προσώπων επ' ουδενί σημαίνει ότι η δημόσια αρχή απαλλάσσεται από την υποχρέωση να εξασφαλίζει ότι το κοινό δεν τα θεωρεί υπέρμετρα επαχθή, λαμβανομένου υπόψη του γενικού συμφέροντος που συνδέεται με την προστασία του περιβάλλοντος (σκέψεις 42-44).

VI. Δικαίωμα προσβάσεως στις περιβαλλοντικές πληροφορίες που κατέχουν τα ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα

Απόφαση της 14ης Νοεμβρίου 2013, LPN και Φινλανδία κατά Επιτροπής (C-514/11 P και C-605/11 P, EU:C:2013:738)

Η Liga para a Protecção da Natureza (στο εξής: LPN) είναι μη κυβερνητική οργάνωση με σκοπό την προστασία του περιβάλλοντος. Το 2003 είχε υποβάλει στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή καταγγελία, με την οποία υποστήριζε ότι το σχέδιο κατασκευής φράγματος στον ποταμό Sabor, στην Πορτογαλία,

συνιστούσε παράβαση της οδηγίας 92/43/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 21ης Μαΐου 1992, για τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων καθώς και της άγριας πανίδας και χλωρίδας¹⁷. Έπειτα, το 2007, η LPN ζήτησε από την Επιτροπή να της επιτρέψει την πρόσβαση σε πληροφορίες σχετικές με την εξέταση της καταγγελίας της και να λάβει γνώση ορισμένων εγγράφων. Η Επιτροπή απέρριψε τα αιτήματα αυτά με το αιτιολογικό ότι τα ζητηθέντα έγγραφα αφορούσαν εν εξελίξει διαδικασία, με βάση τόσο την εξαίρεση που προβλέπεται στο άρθρο 4, παράγραφος 2, τρίτη περίπτωση, του κανονισμού (ΕΚ) 1049/2001, σχετικά με την προστασία των δραστηριοτήτων επιθεωρήσεως, έρευνας και οικονομικού ελέγχου, όσο και την εξαίρεση που προβλέπεται στο άρθρο 6, παράγραφος 1, του κανονισμού (ΕΚ) 1367/2006, κατά το οποίο, όταν οι ζητούμενες πληροφορίες αφορούν εκπομπές στο περιβάλλον, θεωρείται ότι υπάρχει «υπερισχόν δημόσιο συμφέρον» που επιβάλλει τη δημοσιοποίηση των πληροφοριών, εξαιρείσει των ερευνών, ιδίως εκείνων που αφορούν ενδεχόμενες παραβιάσεις του κοινοτικού δικαίου.

Κατόπιν της απορρίψεως, από το Γενικό Δικαστήριο, της προσφυγής ακυρώσεως που άσκησε η LPN κατά της ανωτέρω αποφάσεως¹⁸, η LPN και η Δημοκρατία της Φινλανδίας άσκησαν ενώπιον του Δικαστηρίου αίτηση αναιρέσεως κατά της αποφάσεως του Γενικού Δικαστηρίου.

Με την ευκαιρία αυτή, το Δικαστήριο κλήθηκε μεταξύ άλλων να αποφανθεί επί του ζητήματος αν πρέπει να αναγνωριστεί η ύπαρξη γενικού τεκμηρίου κατά το οποίο η δημοσιοποίηση εγγράφων σχετικών με διαδικασία λόγω παραβάσεως ενδέχεται, στη συγκεκριμένη περίπτωση, να θίξει την προστασία των σκοπών έρευνας. Δεδομένου ότι η σύνταξη των δύο περιόδων του άρθρου 6, παράγραφος 1, του κανονισμού (ΕΚ) 1367/2006 καθώς και η οικονομία τους καθιστούν απολύτως σαφή τη βούληση του νομοθέτη της Ένωσης να εξαιρείσει τις διαδικασίες λόγω παραβάσεως από το πεδίο εφαρμογής της διατάξεως αυτής στο σύνολό της, το Δικαστήριο έκρινε ότι το Γενικό Δικαστήριο δεν υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο καθόσον εκτίμησε ότι το άρθρο 6, παράγραφος 1, του κανονισμού (ΕΚ) 1367/2006 δεν ασκεί επιρροή στον έλεγχο που πρέπει να πραγματοποιεί η Επιτροπή βάσει του κανονισμού (ΕΚ) 1049/2001 οσάκις μια αίτηση προσβάσεως αφορά έγγραφα σχετικά με εν εξελίξει διαδικασία παραβάσεως (σκέψεις 84-85).

Απόφαση της 23ης Νοεμβρίου 2016, Επιτροπή κατά Stichting Greenpeace Nederland και PAN Europe (C-673/13 P, EU:C:2016:889)

Η Stichting Greenpeace Nederland και το Pesticide Action Network Europe (PAN Europe) είχαν ζητήσει από την Επιτροπή, βάσει τόσο του κανονισμού (ΕΚ) 1049/2001 όσο και του κανονισμού (ΕΚ) 1367/2006, την παροχή προσβάσεως σε σειρά εγγράφων σχετικά με την πρώτη άδεια κυκλοφορίας στην αγορά της γλυφosatής ως δραστικής ουσίας, άδεια η οποία είχε χορηγηθεί κατ' εφαρμογήν της οδηγίας 91/414/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 15ης Ιουλίου 1991, σχετικά με τη διάθεση στην αγορά φυτοπροστατευτικών προϊόντων. Το 2011, ο Γενικός Γραμματέας της Επιτροπής χορήγησε πρόσβαση στο σχέδιο εκθέσεως αξιολογήσεως, το οποίο είχε καταρτισθεί από την Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, πλην του τόμου 4, στη δημοσιοποίηση του οποίου εναντιώνονταν οι γερμανικές αρχές. Ο Γενικός Γραμματέας της Επιτροπής εκτίμησε, μεταξύ άλλων, ότι δεν συνέτρεχε υπερισχόν δημόσιο συμφέρον, κατά την έννοια του άρθρου 6, παράγραφος 1, του κανονισμού (ΕΚ) 1367/2006, για τη δημοσιοποίηση του εν λόγω εγγράφου και ότι, κατά τη γνώμη του, από τη διαδικασία καταχωρίσεως της γλυφosatής στο παράρτημα I της οδηγίας 91/414/ΕΟΚ προέκυπτε ότι είχαν συνεκτιμηθεί οι απαιτήσεις του κανονισμού (ΕΚ) 1367/2006 περί διαθέσεως στο κοινό πληροφοριών σχετικά με τις επιπτώσεις της ουσίας αυτής στο περιβάλλον και ότι, επομένως, η προστασία των συμφερόντων των παραγωγών της ουσίας αυτής έπρεπε να υπερισχύσει.

¹⁷ Οδηγία 92/43/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 21ης Μαΐου 1992, για τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων καθώς και της άγριας πανίδας και χλωρίδας (ΕΕ L 206 της 22.7.1992, σ. 7).

¹⁸ Απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου της 9ης Σεπτεμβρίου 2011, LPN κατά Επιτροπής (T-29/08, EU:T:2011:448).

Το Γενικό Δικαστήριο δέχτηκε την προσφυγή ακυρώσεως που άσκησαν η Greenpeace Nederland και το PAN Europe κατά της ανωτέρω αποφάσεως, με το σκεπτικό, μεταξύ άλλων, ότι οι πληροφορίες των οποίων ζητείτο η δημοσιοποίηση αφορούσαν εκπομπές στο περιβάλλον κατά την έννοια του άρθρου 6, παράγραφος 1, πρώτη περίοδος, του κανονισμού (ΕΚ) 1367/2006¹⁹, και ως εκ τούτου η Ευρωπαϊκή Επιτροπή άσκησε ενώπιον του Δικαστηρίου αίτηση αναιρέσεως κατά της αποφάσεως του Γενικού Δικαστηρίου.

Στην απόφασή του, με την οποία αναίρεσε την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση, το Δικαστήριο έκρινε ότι η έννοια των «πληροφοριών που αφορούν εκπομπές στο περιβάλλον», κατά το άρθρο 6, παράγραφος 1, πρώτη περίοδος, του κανονισμού (ΕΚ) 1367/2006, δεν πρέπει να ερμηνεύεται στενά. Πράγματι, σκοπός του κανονισμού (ΕΚ) 1049/2001 είναι, όπως αναφέρεται στην αιτιολογική σκέψη 4 και στο άρθρο 1, να απονείμει στο κοινό το ευρύτερο δυνατό δικαίωμα προσβάσεως στα έγγραφα των θεσμικών οργάνων. Ομοίως, ο κανονισμός (ΕΚ) 1367/2006 έχει ως σκοπό, όπως προβλέπει το άρθρο 1, να εξασφαλίσει την ευρύτερη δυνατή συστηματική διάθεση και διάδοση των περιβαλλοντικών πληροφοριών που κατέχονται από τα όργανα και τους οργανισμούς της Ένωσης.

Ειδικότερα, οι εξαιρέσεις από την ως άνω αρχή, μεταξύ άλλων οι προβλεπόμενες στο άρθρο 4 του κανονισμού (ΕΚ) 1049/2001, πρέπει να ερμηνεύονται και να εφαρμόζονται στενά μόνο στο μέτρο κατά το οποίο παρεκκλίνουν από την αρχή της ευρύτερης δυνατής προσβάσεως στα έγγραφα των θεσμικών οργάνων. Η αναγκαιότητα μιας τέτοιας στενής ερμηνείας επιβεβαιώνεται, εξάλλου, από την αιτιολογική σκέψη 15 του κανονισμού (ΕΚ) 1367/2006. Αντιθέτως, εισάγοντας τεκμήριο σύμφωνα με το οποίο η δημοσιοποίηση των πληροφοριών που αφορούν εκπομπές στο περιβάλλον, εξαιρεί των πληροφοριών που είναι σχετικές με έρευνες, θεωρείται ότι αντιπροσωπεύει δημόσιο συμφέρον που υπερισχύει έναντι του συμφέροντος στην προστασία των εμπορικών συμφερόντων ορισμένου φυσικού ή νομικού προσώπου, οπότε δεν χωρεί επίκληση της προστασίας των εν λόγω εμπορικών συμφερόντων κατά της δημοσιοποίησεως των πληροφοριών αυτών, το άρθρο 6, παράγραφος 1, πρώτη περίοδος, του κανονισμού (ΕΚ) 1367/2006 παρεκκλίνει βεβαίως από τον προβλεπόμενο στο άρθρο 4, παράγραφος 2, του κανονισμού (ΕΚ) 1049/2001 κανόνα της σταθμίσεως των συμφερόντων. Ωστόσο, το εν λόγω άρθρο 6, παράγραφος 1, πρώτη περίοδος, επιτρέπει, κατ' αυτόν τον τρόπο, την in concreto εφαρμογή της αρχής της ευρύτερης δυνατής προσβάσεως στις πληροφορίες που κατέχονται από τα όργανα και τους οργανισμούς της Ένωσης, με συνέπεια να μη δικαιολογείται στενή ερμηνεία της διατάξεως αυτής (σκέψεις 51-54).

Ωστόσο, ενόψει της αναιρέσεως, το Δικαστήριο επισήμανε ότι στον ως άνω όρο δεν δύναται πάντως να συμπεριληφθεί κάθε πληροφορία που παρουσιάζει οποιονδήποτε, έστω και άμεσο, σύνδεσμο με εκπομπές στο περιβάλλον. Ειδικότερα, αν ο εν λόγω όρος ερμηνευόταν υπό την έννοια ότι εμπερικλείει τέτοιες πληροφορίες, θα εξαντλούσε εν πολλοίς το περιεχόμενο της κατά την έννοια του άρθρου 2, παράγραφος 1, στοιχείο δ', του κανονισμού (ΕΚ) 1367/2006 «περιβαλλοντικής πληροφορίας». Μια τέτοια ερμηνεία θα στερούσε έτσι από κάθε πρακτική αποτελεσματικότητα την προβλεπόμενη στο άρθρο 4, παράγραφος 2, πρώτη περίπτωση, του κανονισμού (ΕΚ) 1049/2001 δυνατότητα των θεσμικών οργάνων να αρνούνται τη δημοσιοποίηση περιβαλλοντικών πληροφοριών μεταξύ άλλων για τον λόγο ότι η δημοσιοποίηση αυτή θα έθιγε την προστασία των εμπορικών συμφερόντων ορισμένου φυσικού ή νομικού προσώπου και θα διακύβευε την ισορροπία την οποία θέλησε να εξασφαλίσει ο νομοθέτης της Ένωσης μεταξύ του στόχου της διαφάνειας και της προστασίας των συμφερόντων αυτών. Επιπλέον, θα έπληττε δυσανάλογα την κατοχυρούμενη στο άρθρο 339 ΣΛΕΕ προστασία του επαγγελματικού απορρήτου (σκέψη 81).

19 Απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου της 8ης Οκτωβρίου 2013, Stichting Greenpeace Nederland και PAN Europe κατά Επιτροπής (Τ-545/11, ECLI:EU:T:2013:523, σκέψη 75).

Απόφαση της 13ης Ιουλίου 2017, Saint-Gobain Glass Deutschland κατά Επιτροπής (C-60/15 P, EU:C:2017:540)

Η Saint-Gobain, εταιρία η οποία δραστηριοποιείται στην παγκόσμια αγορά γυαλιού και εκμεταλλεύεται εγκαταστάσεις που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 2003/87/EK σχετικά με τη θέσπιση συστήματος εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπής αερίων θερμοκηπίου εντός της Κοινότητας, είχε ζητήσει από την Επιτροπή, βάσει του κανονισμού (ΕΚ) 1049/2001 και του κανονισμού (ΕΚ) 1367/2006, να της παρασχεθεί πρόσβαση σε έγγραφο το οποίο διαβίβασε η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας στην Επιτροπή στο πλαίσιο της διαδικασίας που προβλέπεται στο άρθρο 15, παράγραφος 1, της αποφάσεως 2011/278/ΕΕ της Επιτροπής της 27ης Απριλίου 2011²⁰. Το έγγραφο αυτό περιείχε πληροφορίες σχετικά με εγκαταστάσεις της Saint-Gobain που βρίσκονται στη γερμανική επικράτεια.

Δεδομένου ότι τις ζητούμενες πληροφορίες είχε διαβιβάσει αρχικώς η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, η Επιτροπή, βάσει του άρθρου 4, παράγραφος 5, του κανονισμού (ΕΚ) 1049/2001, διαβουλεύθηκε με αυτό το κράτος μέλος, το οποίο κατ' αρχάς αντιτάχθηκε στη δημοσιοποίηση των πληροφοριών. Κατόπιν της αποφάσεως των γερμανικών αρχών να δημοσιοποιήσουν ορισμένες πληροφορίες, η Επιτροπή επέτρεψε τη μερική πρόσβαση στις ζητούμενες πληροφορίες, στηριζόμενη στο άρθρο 4, παράγραφος 3, πρώτο εδάφιο, του κανονισμού (ΕΚ) 1049/2001. Συγκεκριμένα εκτίμησε ότι η πλήρης δημοσιοποίηση των ζητούμενων πληροφοριών θα έθιγε σοβαρά τη διαδικασία λήψεως αποφάσεων της και επηρεάζει δυσμενώς τον διάλογο μεταξύ της Επιτροπής και των κρατών μελών. Επιπλέον, εκτίμησε ότι το άρθρο 6 του κανονισμού (ΕΚ) 1367/2006 δεν περιείχε καμία διάταξη η οποία να επιτρέπει να αποκλειστεί η εφαρμογή της εξαιρέσεως που προβλέπεται στο άρθρο 4, παράγραφος 3, πρώτο εδάφιο, του κανονισμού (ΕΚ) 1049/2001 και διαπίστωσε ότι δεν υπήρχε υπερισχύον δημόσιο συμφέρον, κατά την έννοια του άρθρου αυτού, που να δικαιολογεί την πλήρη δημοσιοποίηση των ζητούμενων πληροφοριών, δεδομένου ότι τα συμφέροντα που επικαλέστηκε η προσφεύγουσα ήταν, κατά την Επιτροπή, αμιγώς ιδιωτικής φύσεως.

Δεδομένου ότι το Γενικό Δικαστήριο απέρριψε την προσφυγή ακυρώσεως που άσκησε η Saint-Gobain κατά της εν λόγω αποφάσεως, η εταιρία αυτή άσκησε στη συνέχεια αίτηση αναίρεσεως κατά της αποφάσεως του Γενικού Δικαστηρίου²¹ ενώπιον του Δικαστηρίου.

Με την απόφασή του, το Δικαστήριο αναίρεσε την απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου και ακύρωσε την επίδικη απόφαση της Επιτροπής, διαπιστώνοντας ότι το Γενικό Δικαστήριο υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο, καθόσον δεν ερμήνευσε το άρθρο 4, παράγραφος 3, πρώτο εδάφιο, του κανονισμού (ΕΚ) 1049/2001 κατά τρόπο συσταλτικό. Ως προς το ζήτημα αυτό, το Δικαστήριο έκρινε ειδικότερα ότι η έννοια της «διαδικασίας λήψεως αποφάσεων» περί της οποίας γίνεται λόγος στην ως άνω διάταξη πρέπει να ερμηνεύεται υπό την έννοια ότι αφορά τη λήψη αποφάσεως, χωρίς να εμπερικλείει το σύνολο της διοικητικής διαδικασίας που κατέληξε στην εν λόγω λήψη αποφάσεως. Η υποχρέωση συσταλτικής ερμηνείας συνεπάγεται, εξάλλου, ότι μόνη η αναφορά σε κίνδυνο υπάρξεως αρνητικών συνεπειών και στο ενδεχόμενο ότι κάποιιο ενδιαφερόμενοι θα μπορούσαν να ασκήσουν επιρροή επί της διαδικασίας δεν αρκεί για να αποδειχθεί ότι η γνωστοποίηση εσωτερικών εγγράφων θα έθιγε σοβαρά την εκκρεμή διαδικασία λήψεως αποφάσεων (σκέψεις 61, 63, 75-78).

20 Απόφαση 2011/278/ΕΕ της Επιτροπής, της 27ης Απριλίου 2011, σχετικά με τον καθορισμό ενωσιακών μεταβατικών κανόνων για την εναρμονισμένη δωρεάν κατανομή δικαιωμάτων εκπομπής κατ' εφαρμογή του άρθρου 10α της οδηγίας 2003/87/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου (ΕΕ L 130 της 17.5.2011, σ. 1).

21 Απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου της 11ης Δεκεμβρίου 2014, Saint-Gobain Glass Deutschland κατά Επιτροπής (T-476/12, EU:T:2014:1059).

Δεδομένου ότι η συγκεκριμένη περίπτωση αφορούσε αίτηση προσβάσεως σε πληροφορίες περιβαλλοντικής φύσεως εμπίπτουσα στον κανονισμό (ΕΚ) 1367/2006, το άρθρο 6 του οποίου προσθέτει ειδικότερους κανόνες στις διατάξεις του κανονισμού (ΕΚ) 1049/2001, το Δικαστήριο υπογράμμισε ότι αυτή η συστατική ερμηνεία του άρθρου 4, παράγραφος 3, πρώτο εδάφιο, του κανονισμού (ΕΚ) 1049/2001 ήταν επιβεβλημένη και υπό το πρίσμα του σκοπού του κανονισμού (ΕΚ) 1367/2006, ο οποίος έγκειται στην εφαρμογή των διατάξεων της Συμβάσεως του Άαρχους στα όργανα και τους οργανισμούς της Ένωσης (σκέψεις 65, 66, 78-81).

* * *

Οι αποφάσεις του παρόντος δελτίου περιλαμβάνονται στο Ευρετήριο νομολογίας, υπό τη στήλη 4.23.